

Insectvriendelijk groen

Inleiding

Een stuk grond met planten is nog geen tuin. Allereerst is er de afwisselende aanleg met bomen, struiken en bloeiende planten het hele jaar door. Daarnaast is het vooral de aanwezigheid van vogels, vlinders en hommels die de tuin tot een levendige plek maken.

Veel insecten die vroeger in het kleinschalige landbouwgebied voorkwamen zijn verhuisd van het buitengebied naar de bebouwde omgeving. Het huidige agrarische landschap biedt de dieren te weinig bloeiende planten. Tuinen met hun afwisselende begroeiing kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het behoud van insectensoorten. Bovendien hebben veel insecten maar een tamelijk klein gebied nodig, waardoor het gemakkelijk is om in een tuin gunstige omstandigheden te creëren. In dit Groentje volop aandacht voor insectvriendelijke beplanting.

Welke insecten?

Voorals vlinders in de tuin zijn aantrekkelijke gasten, op de voet gevolgd door hommels en bijen. Bij bijen gaat het niet alleen om de in volken levende honingbij, maar vooral ook om allerlei volkomen ongevaarlijke solitair levende bijensoorten. Ze nestelen in dood hout of in de grond en voeren hun larven met stuifmeel. Waar vijvers met voldoende waterplanten zijn, komen ook libellen. Veelal de kleine fraai gekleurde waterjuffers en, vooral later in de zomer, de grote op helicopters lijkende soorten. Libellen hebben graag waterplanten met opgaande stengels in de vijver. Hierlangs kunnen de volgroeide larven die in de vijver leefden omhoog klauteren om hun leven als volwassen libel te beginnen. Zweefvliegen lijken wel wat op wespen en staan vaak stil in de lucht. Ook kevertjes zijn vaak op bloemen te vinden. Zodra de begroeiing insectvriendelijk is zullen er behalve vlinders ook allerlei andere kleine diertjes volgen. Wie er oog voor heeft kan zich dan tevens verbazen over de enorme vormen- en kleurenrijkdom van de insectenwereld.

Zon- en schuilgelegenheid

Insecten zijn koudbloedig, ze kunnen niet zelf hun lichaamstemperatuur regelen maar zijn afhankelijk van de omgevingstemperatuur. Hoe zonniger het is, des te actiever de insecten zijn. Een zonnige plek voor de insectvriendelijke border is dus het meest geschikt. Bij koud en regenachtig weer kunnen insecten amper bewegen en wachten in stille hoekjes betere tijden af. Een deel van de insecten overwintert als volwassen dier, anderen als larve of pop. Soms in de grond, maar vaak ook in dode plantenstengels of onder hoopjes blad. Vooral lieveheersbeestjes overwinteren graag onder droog blad. Op een zonnige voorjaarsdag komen ze soms met tientallen tegelijk te voorschijn.

Vlinders overwinteren nogal eens in spleten van muren, schuurtjes of in klimop. Op mooie, zachte dagen vliegen ze opeens rond. Al die insecten hebben gebruik gemaakt van schuilplekjes in de tuin. Door in de herfst wat uitgebloeide plantenstengels te laten staan, blad te laten liggen en nestblokken op te hangen kunnen ze ook in de tuin overwinteren.

Waardplanten

Vlinderrupsen voeden zich met blad. Elke soort eet bepaalde planten. Deze planten worden waardplanten genoemd. Wie van vlinders houdt moet ook rupsen verwennen en kan wellicht ook enkele van deze waardplanten aanplanten.

Schrik niet als ze inderdaad gegeten worden!

Bekende waardplanten zijn:

- brandnetel: hierop leven ondermeer rupsen van kleine vos, atalanta, landkaartje en dagpauwoog,
- klimop: boomblauwtje, citroenvlinder.
- Look-zonder-look, pinksterbloem, judaspenning: oranjetip.
- Koolsoorten: koolwitje.

Met hun lange, oprolbare tong kunnen vlinders ook diep liggende nectar bereiken. Vlinders bezoeken dan ook andere bloemen dan de veel zwaarder gebouwde bijen en hommels, die ook nog eens een veel kortere tong hebben. Overigens snoepen verschillende vlindersoorten ook van op de grond gevallen, rottend fruit.

Hele zomer door

Van belang voor insecten is dat ze de hele zomer door voldoende bloeiende planten kunnen vinden. Vooral het vroege voorjaar en de herfst zijn vaak minder rijk voorziene periodes. Bij de keuze van planten is het goed om hiermee rekening te houden door juist planten die in deze periode bloeien te kiezen.

Geen gevulde bloemen

In insectvriendelijk groen horen geen 'dubbele', gevulde bloemen thuis. Niet omdat ze niet fraai genoeg zijn maar omdat ze insecten niets te bieden hebben. De gevulde vorm is ontstaan doordat tijdens het kweken en veredelen de meeldraden van de oorspronkelijke bloem verbouwd zijn tot extra bloembladen die de plant het gevulde uiterlijk geven. Vandaar dat insecten er niets van hun gading vinden!

Bomen en struiken

Niet alleen bloeiende planten maar ook bomen en struiken zijn aantrekkelijk voor insecten. De bekende vlinderstruik is niet de enige. Kamperfoelie is zeer geliefd bij nachtvlinders. Klimop bloeit heel laat in de herfst en is bovendien 'waardplant' voor diverse vlinders. Tussen de bladeren vinden bovendien allerlei insecten, waaronder de citroenvlinder, een plek om te overwinteren. Sleedoorn is een zeer vroege bloeier en waardplant voor sleedoornpage. Op ribes, rhododendron en sneeuwbes komen veel bijen en hommels af. De bloeiende katjes van wilgen bevatten zeer veel stuifmeel.

Ook paardenkastanje, lijsterbes, peperboompje, inheemse vogelkers, meidoorn, krentenboompje, gelderse roos en vuilboom zijn in trek.

Geschiktheidslijsten

In de opgenomen lijsten wordt geen onderscheid gemaakt tussen planten die vooral geschikt zijn voor vlinders of juist voor hommels en bijen. Bij een royale keuze uit de lijsten zal de beplanting vanzelf geschikt zijn voor verschillende groepen insecten. Vooral afwisseling in bloeitijden, hoogte en aanbod in voor- en najaarsbloeiers zal de aantrekkelijkheid voor insecten vergroten.

VASTE PLANTEN						
Soort	Latijnse naam	voorjaar	zomer	herfst	hoogte	kleur
Adderwortel	Polygonum bistorta	X			50	roze
Beemdkroon	Knautia arvensis		X		50	lila
Bergamot	Monarda spec.		X		50-100	div.
Duifkuid	Scabiosa spec.		X		div.	div.
Gevl. Dovenetel	Lamium maculatum	X			30	paars
Griekse alant	Inula hellenium			X	200-250	geel
Grote centaurie	Centaurea scabiosa		X		80-100	paars
Guldenroede	Solidago spec.			X	100-150	geel
Hargespan	Leonorus cardiaca		X		80-100	wit/roze
Heemst	Althea officinalis		X	X	80-150	wit
Hemelsleutel	Sedum telephium			X	50-70	div.
Herfstaster	Aster spec.			X	50-150	div.

<i>vervolg: VASTE PLANTEN</i>						
Soort	Latijnse naam	voorjaar	zomer	herfst	hoogte	kleur
Jacobs ladder	Polemonium coeruleum	X			60	blauw/wit
Kaasjeskruid	Malva spec.		X		50-100	roze
Kattenstaart	Lythrum salicaria			X	100-150	roze
Koekoeksbloem	Lychnis flos-cuculi	X			40-80	roze
Kogeldistel	Echinops ritro			X	100	blauw
Koninginnekruid	E. purpureum 'Atropurpureum'			X	150-250	paarsrood
Kr. Zenegroen	Ajuga reptans	X			20	blauw
Kruisdistel	Eryngium spec.		X		70	blauw
Langbl. Ereprijs	Veronica longifolia		X		80-100	blauw
Longkruid	Pulmonaria officinalis	X			50	blauw/roze
Margriet	Leucanthemum vulgare		X		80	wit/geel
Moerasspirea	Filipendula ulmaria		X		80	wit
Muurpeper	Sedum acre		X		15	geel
Overbl. Ossetong	Pentaglottis sempervirens	X			70	blauw
Prikneus	Lychnis coronaria		X		60	wit/roze
Rudbeckia	Echinacea purpurea			X	100	paars
Salie	Salvia officinalis		X		60	lila
Schildzaad	Alyssum saxatile	X			20	geel
Smeerwortel	Symphytum officinale	X	X		80	wit/paars
Spoorbloem	Centranthus ruber		X		80	rood
Tripmadam	Sedum refluxum		X		20	geel
Verbena	Verbena bonariensis			X	100-150	paars
Vlambloem	Phlox spec.		X		50-100	div.
Wederik	Lysimachia vulgaris		X		50-100	geel
Wilde marjolein	Origanum vulgare		X		30-60	roze
Wit vetkruid	Sedum album		X		15	wit
Zeepekruid	Saponaria officinalis		X		80	roze

<i>Een- en tweejarige soorten</i>						
Soort	Latijnse naam	voorjaar	zomer	herfst	hoogte	kleur
Afrikaantje	Tagetes spec.		X	X	40	oranje
Akelei	Aquilegia vulgaris	X			60	div.
Betonie	Stachys officinalis		X		60	paarsrood
Bernagie	Borago officinalis		X		60	blauw
Cosmos	Cosmea bipennata		X	X	100-200	roze/wit
Dagkoekoeksbloem	Silene dioica	X			70	roze
Damastbloem	Hesperis matronalis	X			70	wit
Distel	div. soorten		X	X	tot 150	paars
Duizendschoon	Dianthus barbatus		X		40	div.
Gele Ganzenbloem	Chrysantemum segetum		X		50	geel
Judaspenning	Lunaria annua	X			70	paars
Kaardebol	Dipsacus sativus		X		200	lila
Klaproos	Papaver rhoeas	X	X		40	rood
Leeuwebek	Anthirrhinum majus		X		40-70	div.
Longkruid	Pulmonaria officinalis	X			50	blauw
Look-zonder-look	Alliaria petiolata	X			70	wit
Moederkruid	Tanacetum parthenium		X		60	wit/geel
Muurbloem	Cheiranthus cheirii	X			20-40	div.
Oostindische kers	Tropaeolum majus		X	X	div.	geel/rood
Scheefbloem	Iberis umbellata		X		25	lila/wit
Slangenkruid	Echium vulgare		X	X	50	blauw
Stokroos	Althea rosea		X		150-250	div.
Teunisbloem	Oenanthe spec.		X		100	geel
Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea		X		100-150	paars/wit
Wollige andoorn	Stachys lanata		X		50	roze
Zinnia	Zinnia elegans		X	X	70	div.
Zonnebloem	Helianthus annuus		X	X	100-300	geel

Tekst: Machteld Klees